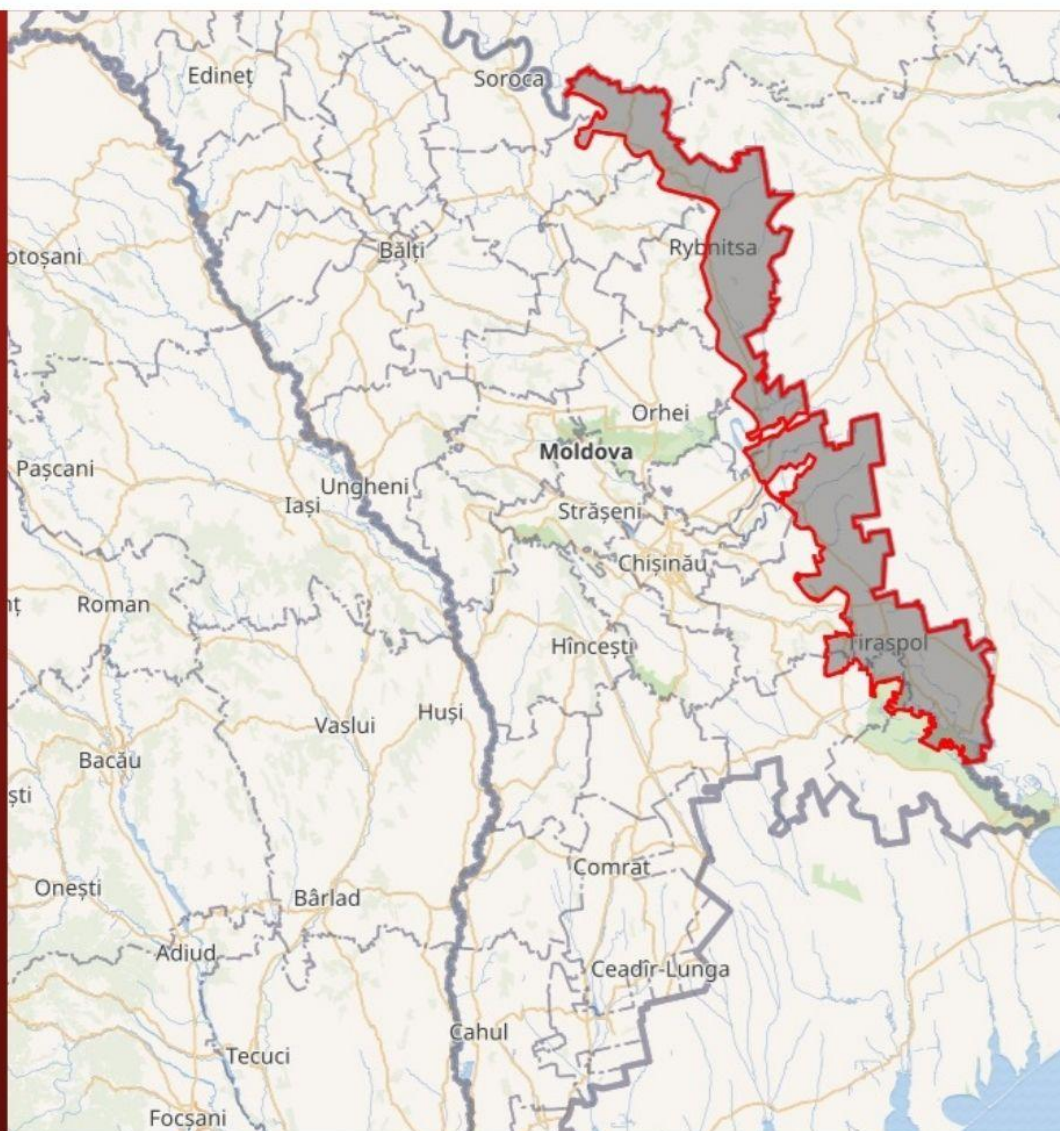

ALEGERI PARLAMENTARE 2025: SECȚIILE DE VOTARE PENTRU CETĂȚENII DIN STÂNGA NISTRULUI

ASOCIAȚIA ADEPT
SEPTEMBRIE 2025

Acest produs a fost realizat de **Asociația ADEPT**, cu susținerea proiectului „Consolidarea rezilienței democratice în Moldova”, implementat de PNUD Moldova și finanțat de Norvegia, Canada, Suedia și Danemarca. Conținutul acestui material aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea ONU, inclusiv a PNUD, a statelor membre ale ONU sau a donatorilor.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este un centru independent, de analiză și consultanță privind procesul decizional, politic, electoral și social-economic din Republica Moldova și din regiune. Misiunea ADEPT constă în promovarea valorilor democratice și sprijinirea participării active a cetățenilor la viața publică.

De la înființarea sa în 2000, ADEPT a fost în prima linie a demersurilor pentru buna guvernare, integritatea electorală și implicarea civică prin cercetare, advocacy și informare publică. Din 2018, ADEPT deține Secretariatul Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte (CALC), o platformă care reunește organizații ale societății civile pentru a asigura transparența, incluziunea și integritatea proceselor electorale din Republica Moldova.

Cercetăm procese | Responsabilizăm guvernarea | Informăm cetățenii

Cuprins

Sumar executiv.....	4
I. Primele secții de votare pentru cetățenii din stânga Nistrului – bunăvoință în condiții ostile	5
II. Misiunile naționale și internaționale de observare a alegerilor cu privire la votarea alegătorilor din stânga Nistrului	5
III. Statistici privind secțiile de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului	6
IV. Evoluția atitudinii administrației neconstituționale față de organizarea secțiilor de votare	9
V. Decizia privind secțiile de votare pentru cetățenii din stânga Nistrului la alegerile parlamentare din 2025	10
VI. Criticile în adresa al CEC privind organizarea a 12 secții de votare pentru transnistreni.....	12
VIII. Concluzii	13

Sumar executiv

Organizarea secțiilor de votare pentru cetățenii Republicii Moldova domiciliați în stânga Nistrului reprezintă o practică electorală inițiată în 1994 și menținută până în prezent, în condițiile lipsei controlului constituțional asupra regiunii. Adaptarea legislației electorale prin introducerea modelului „o țară – o circumscripție” a permis crearea unor secții speciale de votare în localitățile aflate sub controlul autorităților, de-a lungul Nistrului. Aceste măsuri au fost însoțite de hotărâri și instrucțiuni ale Comisiei Electorale Centrale (CEC), menite să garanteze accesul la vot al alegătorilor din teritoriu.

De-a lungul celor trei decenii, observatorii naționali și internaționali au constatat limite structurale care persistă: accesul redus al alegătorilor la informații electorale complete și imposibilitatea concurenților de a desfășura campanie în regiune.

Numărul secțiilor și amplasarea lor au variat în funcție de guvernare, de la 8–15 în anii '90 și începutul anilor 2000, la 47 în perioada 2016–2019. Analizele statistice au demonstrat că nu numărul absolut al secțiilor este determinant, ci localizarea lor: cele situate în zona tradițională de-a lungul Nistrului au avut constant o participare mai ridicată. Extinderile excesive, precum cea din 2019, au condus la discrepanțe majore, cu secții complet neutilizate și altele foarte aglomerate.

În 2025, CEC a decis organizarea a 12 secții de votare pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie, după consultări interinstituționale care au inclus Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției, Biroul politici de reintegrare și Consiliul Suprem de Securitate. Argumentele au vizat în principal securitatea și integritatea procesului, datele de participare din scrutinele precedente și riscurile de destabilizare. Pozițiile instituțiilor au variat între 8 și 19 secții propuse, decizia finală stabilindu-se la 12.

Această hotărâre a generat critici. Opoziția politică a acuzat restrângerea dreptului de vot pentru cei peste 275.000 de alegători domiciliați în regiune, invocând principiul egalității, în timp ce Promo-LEX a apreciat măsurile de securitate, dar a considerat disproporționată reducerea de la 30 la 12 secții.

În lipsa unor standarde internaționale clare privind votarea în teritorii aflate sub administrații neconstituționale, Republica Moldova a dezvoltat o practică proprie, condiționată de legislația electorală, securitatea națională și constrângerile politice. Experiența ultimelor trei decenii arată că organizarea secțiilor de votare pentru transnistreni trebuie calibrată pe criterii de securitate, amplasare eficientă și participare reală, în baza unui proces decizional transparent și consultativ.

I. Primele secții de votare pentru cetățenii din stânga Nistrului – bunăvoință în condiții ostile

Republica Moldova a organizat primul scrutin parlamentar pluripartit, în 1994, în condiții specifice – lipsa controlului asupra unei părți a teritoriului, situată în stânga Nistrului. Pentru asigurarea dreptului la vot a cetățenilor moldoveni domiciliați în stânga Nistrului, autoritățile au modificat [Legea Nr. 1609](#) din 14-10-1993 privind alegerea Parlamentului, înlocuind sistemul electoral proporțional limitat – circumscripții electorale cu mai multe mandate, cu sistemul electoral absolut, după modelul olandez: o țară – o singură circumscripție electorală. În astfel de circumstanțe, pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului s-a decis deschiderea secțiilor de votare speciale în localitățile controlate de organele constituționale de-a lungul Nistrului. Pentru realizarea practică a acestei idei, Comisia Electorală Centrală (CEC) a adoptat o declarație publică, un șir de hotărâri și instrucțiuni¹:

- **Declarația CEC din 26.12.1993** (pag.34) prin care a anunțat opinia publică că administrațiile localităților aflate înafara controlului organelor neconstituționale împiedică organizarea secțiilor de votare și participarea cetățenilor la alegeri, persecutând persoanele care se implică în campania electorală, încălcându-le drepturile fundamentale ale omului;
- **Hotărârea CEC nr.255 din 18.02.1994** (pag.56) cu privire la modul de participare la votare pentru alegerea Parlamentului Republicii Moldova din 27 februarie 1994 a cetățenilor din raioanele situate în stânga Nistrului și orașul Bender prin care a dispus organizarea a 15 secții de votare în localitățile de-a lungul Nistrului aflate sub controlul organelor constituționale;
- **Instrucțiunea Hotărârii CEC nr.255 din 1994** (pag.59) cu privire la modalitate de participare la votare pentru alegerea Parlamentului a cetățenilor din raioanele din stânga Nistrului și or. Bender.

Autoritățile au decis organizarea secțiilor de votare pentru cetățenii din teritoriile necontrolate de organele constituționale cu toate că au conștientizat că este imposibil să asigure desfășurarea unui proces electoral corect pe teritoriul din stânga Nistrului în conformitate cu [standardele Conferinței pentru Securitate în Europa](#) (CSCE² – predecesoarea OSCE). Conform acesteia, statele membre CSCE “*vor asigura că niciun obstacol juridic sau administrativ nu împiedică accesul neîngrădit la mass-media, în condiții nediscriminatorii, pentru toate grupările politice și persoanele care doresc să participe la procesul electoral*”.

II. Misiunile naționale și internaționale de observare a alegerilor cu privire la votarea alegătorilor din stânga Nistrului

În pofida dificultăților menționate anterior, autoritățile Republicii Moldova au continuat, timp de trei decenii, să organizeze secții de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului. Totuși, acești alegători au fost și rămân dezavantajați în mod sistematic: accesul lor la o informare completă și echilibrată despre procesul electoral este limitat, iar concurenții electorali nu au posibilitatea să

¹ ELECTORALA'94 Documente și cifre, Ediție a Comisiei Electorale Centrale. Chișinău, TISH, 1994

² Conferința pentru Securitate în Europa (CSCE) a fost redenumită ca Organizația pentru Securitate în Europa (OSCE), în 1995

desfășurare campanie și să se întâlnească direct cu alegătorii din regiune. Aceste aspecte au fost constant evidențiate în rapoartele misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor.

Problemele cu care se confruntă alegătorii din stânga Nistrului au fost documentate în premieră de [Misiunea de Observare a Alegerilor Promo-Lex](#), desfășurată sub auspiciile [Coalitiei pentru Alegeri Libere și Corecte \(CALC\)](#), la alegerile parlamentare din 2009. Concluziile acestei misiuni au reliefat obstacolele structurale privind accesul la informație și imposibilitatea desfășurării unei campanii electorale autentice în regiune. De atunci, situația nu s-a schimbat semnificativ.

Aceleași constatări au fost reiterate și de [Misiunea Internațională ENEMO](#), în raportul referitor la alegerile parlamentare din 2021 (pag. 29). Observatorii au consemnat: „mulți interlocutori și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu accesul egal al alegătorilor din Transnistria la mesajele campaniei, având în vedere că nici candidații și nici susținătorii acestora nu au avut posibilitatea să facă campanie în această regiune și, în consecință, alegătorii din regiunea respectivă au avut posibilități limitate de a face o alegere în cunoștință de cauză”. Raportul a mai semnalat un caz concret în care reprezentanții unui partid au încercat, de trei ori, să intre în regiunea transnistreană pentru activități de campanie, dar au fost opriți de forțele armate locale, fiind astfel restricționat un drept fundamental al concurentului electoral.

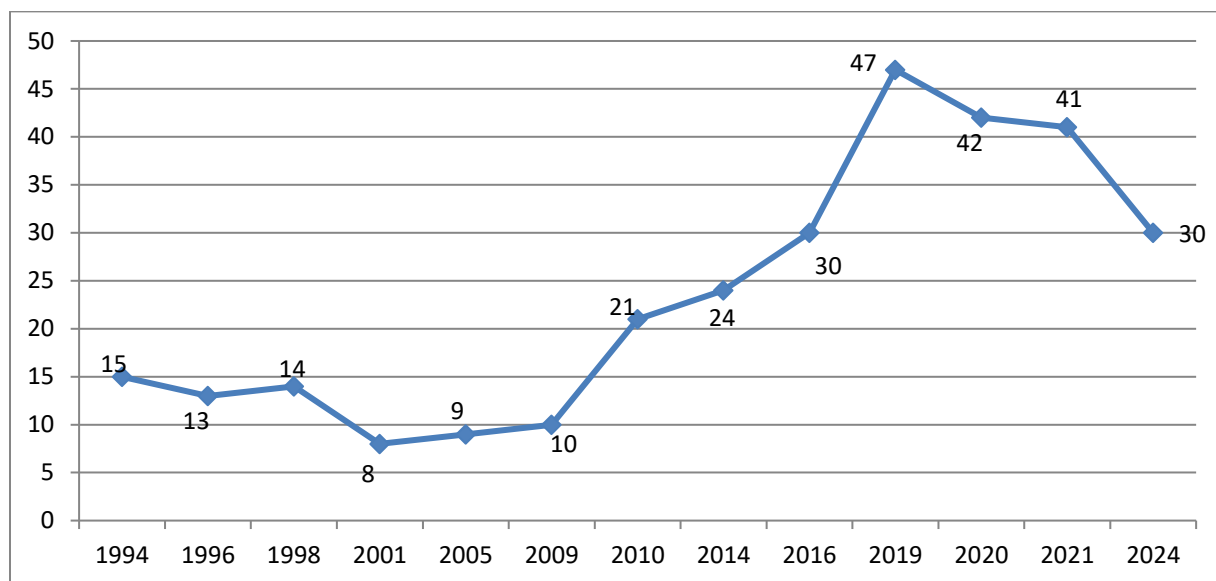
În acest context, eforturile autorităților moldovene de a organiza secții de votare pentru cetățenii domiciliați în teritorii aflate sub o administrație neconstituțională au atras atenția și [experților electorali din Georgia și Ucraina](#). Aceștia au apreciat deschiderea autorităților de la Chișinău și au recunoscut caracterul inovator al practicii, însă au subliniat totodată că trebuie respectate standardele internaționale, în special cele stabilite în Documentul reuniunii de la Copenhaga al CSCE, care garantează accesul egal și nediscriminatoriu la campanie și la informație pentru toți alegătorii.

În rapoartele misiunilor [OSCE/ODIHR](#) se menționează în mod tradițional aspectele legate de organizarea secțiilor de vot pentru alegătorii din regiunea Transnistriană și de procesul de votare, însă nu abordează explicit accesul acestor cetățeni la informații electorale și nu documentează limitări directe ale libertății candidaților de a desfășura campanie în regiune.

III. Statistici privind secțiile de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului

Începând cu primele alegeri pluripartite din 1994, pentru toate alegerile de rang național – parlamentare, prezidențiale direct și referendumuri republicane, autoritățile moldovene au organizat secții de votare pentru alegătorii domiciliați în stânga Nistrului.

Figura 1. Evoluția numărului secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului

Numărul secțiilor de votare și geografia amplasării acestora au variat semnificativ în funcție de guvernarea partidelor sau coalițiilor aflate la putere, după cum urmează:

Perioada / Anul	Partid / Alianță	Număr secții de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului
1994 – 1998	Partidul Democrat Agrar din Moldova (PDAM)	13 – 15
2001	Alianța pentru Democrație și Reforme (ADR)	8
2001 – 2009	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	9 – 10
2010 – 2015	Alianța pentru Integrare Europeană (AIE)	24 – 30
2016 – 2019	Partidul Democrat din Moldova (PDM)	47
2019 – 2021	Coaliția Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și Partidului Șor (PȘ)	41 – 41
2021 – prezent	Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS)	30 (prezidențiale 2024) și 12 (parlamentare 2025)

Datele din tabel relevă caracterul adesea arbitrar al procesului de organizare a secțiilor de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului.

În perioada guvernării Alianței pentru Integrare Europeană (2010–2015) s-a renunțat la practica exclusivă de a organiza secții doar de-a lungul Nistrului, în Zona de Securitate. În schimb, acestea au fost deschise și în municipiile Chișinău, Bălți și Călărași, extinzând astfel accesibilitatea.

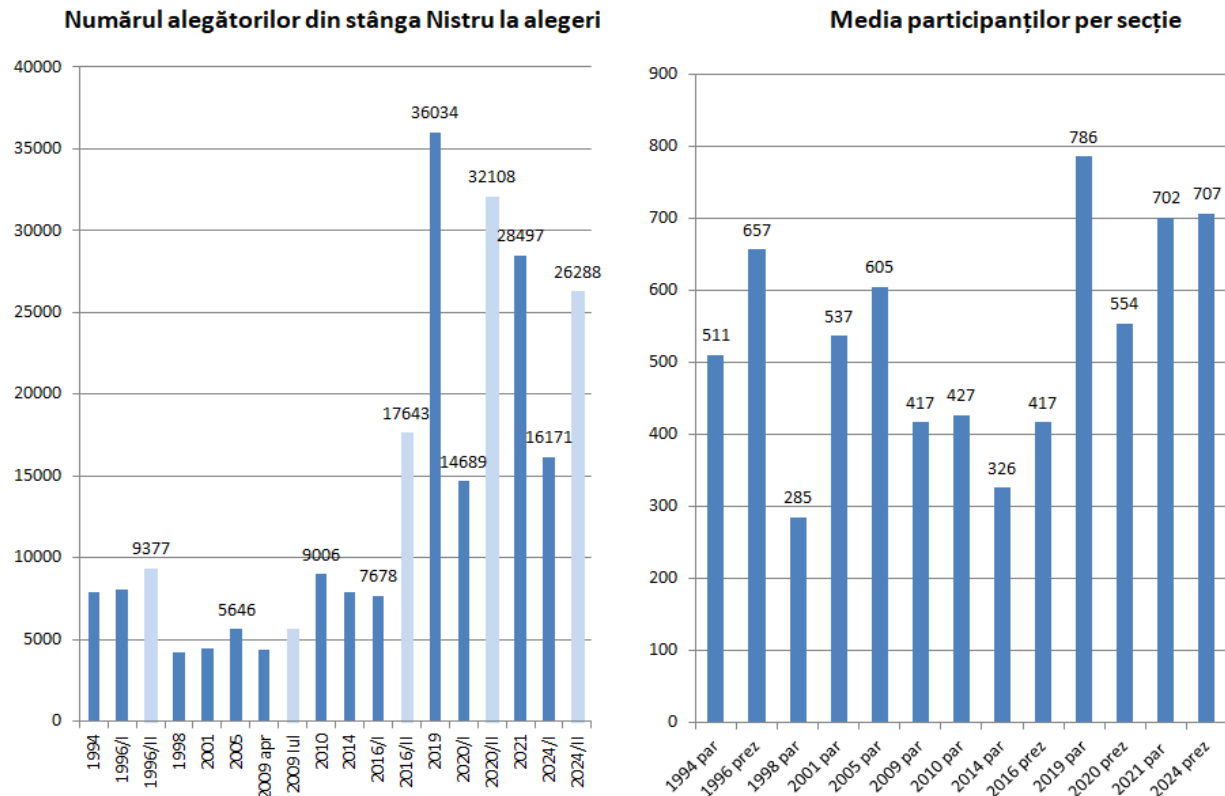
O altă etapă importantă a fost în perioada 2016–2019, când guvernarea Partidului Democrat din Moldova a crescut numărul secțiilor la 47. Această extindere s-a dovedit exagerată, întrucât la alegerile parlamentare din 2019 rezultatele de participare au fost foarte inegale. În Chișinău, din cele 9 secții dedicate cetățenilor din stânga Nistrului, cea mai solicitată a înregistrat 471 de alegători, iar cea mai puțin frecventată doar 19, media fiind de aproximativ 240 de persoane per secție. Prin comparație, media la o secție obișnuită din municipiul Chișinău depășește de regulă 1000 de alegători, adică de circa patru ori mai mult.

La Bălți, situația a fost chiar mai ilustrativă. Din cele 4 secții deschise pentru cetățenii din stânga Nistrului, în două nu s-a prezentat nimeni, în una a votat o singură persoană, iar în cea mai frecventată doar 5 alegători. La Călărași și Soroca, în câte două secții de votare nu a venit niciun alegător. Aceeași situație s-a repetat și în secțiile organizate în Cahul și Ungheni.

În ansamblu, la alegerile parlamentare din 2019, în 8 dintre cele 47 de secții nu s-a prezentat niciun alegător, în două secții a votat câte o singură persoană, în două secții s-au prezentat 4 și, respectiv, 5 alegători, iar într-o altă secție doar 15. În 10 secții au votat până la 500 de alegători, în 4 secții până la 1000, în 16 secții peste 1000, iar în 4 secții numărul a depășit 2000.

Analiza demonstrează că factorul decisiv nu este numărul total al secțiilor de votare deschise pentru cetățenii din stânga Nistrului, ci amplasarea acestora. Cele mai frecventate secții au fost cele tradiționale, situate de-a lungul Nistrului, unde media participării a depășit constant o mie de alegători per secție.

Figura 2. Participarea alegătorilor domiciliați în stânga Nistrului și media alegătorilor per secție de votare

Presa a anticipat încă din 2017, odată cu modificarea legislației electorale și trecerea de la sistemul proporțional la cel mixt, că relațiile dintre Chișinău și Tiraspol vor căpăta o nouă dimensiune, influențată de așa-numita „[diplomație oligarhică](#)” promovată de tandemul Plahotniuc – Gușan, extinsă inclusiv asupra procesului electoral. Totuși, realitatea a demonstrat că rata de participare a cetățenilor din stânga Nistrului în secțiile de votare deschise special pentru ei este mult mai scăzută decât media pe țară și de câteva ori mai mică decât media înregistrată în secțiile de votare din străinătate. Această discrepanță a impus o reconsiderare a abordărilor privind organizarea procesului electoral pentru această categorie de alegători.

IV. Evoluția atitudinii administrației neconstituționale față de organizarea secțiilor de votare

Atitudinea administrației neconstituționale de la Tiraspol față de organizarea secțiilor de votare pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului a cunoscut o evoluție fluctuantă, oscilând între ostilitate deschisă, dezinteres calculat și interes paradoxal.

A. Anii '90 – Ostilitate deschisă

În anii '90, administrația neconstituțională a adoptat o poziție vădit ostilă față de organizarea secțiilor de votare de către autoritățile de la Chișinău. Participarea transnistrenilor la alegerile din Republica Moldova era percepută drept [un risc major](#), deoarece putea legitima pretențiile de reintegrare a regiunii în statul unitar moldovenesc. În acea perioadă, tendința locuitorilor din stânga Nistrului de a redobândi cetățenia moldovenească era explicată nu prin loialitate față de Republica Moldova, ci prin necesitatea de a obține acte recunoscute internațional, care le garantau libertatea de circulație.

B. Anii 2000 – Dezinteres calculat

Începând cu anii 2000, liderii administrației neconstituționale și-au nuanțat retorica: nu s-au mai opus formal participării cetățenilor moldoveni din regiune la alegeri, [mizând însă pe dezinteresul acestora](#) față de procesul electoral din Republica Moldova. În realitate, comportamentul administrației transnistrene a fost unul de descurajare a implicării electorale.

Această perioadă a coincis cu intensificarea eforturilor autorităților moldovene de a convinge comunitatea internațională că regimul de la Tiraspol este sub controlul Federației Ruse. În sprijinul acestei teze au fost aduse argumente consistente:

- [Declarația ministrului de Externe Andrei Stratan](#), din [Guvernul Vasile Tarlev](#), învestit de Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) la OSCE (Sofia, 2004), potrivit căreia „Rusia a ocupat o parte a teritoriului național”;
- [Hotărârea Guvernului Tarlev \(HG 891/2006\)](#) care populariza concluziile raportului „[Dezghetarea unui conflict înghețat](#)” elaborat de către Asociația Avocaților din or. New York, conform cărora Transnistria se află sub controlul unei „puteri ocupante”;

Jurisprudența CEDO, care în nouă hotărâri privind încălcări ale [drepturilor omului în Transnistria](#) a stabilit că Federația Rusă exercită un control efectiv asupra regiunii, inclusiv prin prezența militară, influența politică și suportul economic oferit administrației locale.

Această interpretare – Transnistria ca teritoriu ocupat de Federația Rusă – explică de ce, în perioada guvernării PCRM (2001–2009), pentru alegătorii domiciliați în stânga Nistrului au fost organizate doar 10 secții de votare.

C. Anul 2025 – Interes paradoxal

În ajunul alegerilor parlamentare din 28 septembrie 2025, pentru prima dată, administrația neconstituțională [s-a declarat public nemulțumită](#) de decizia autorităților moldovene de a organiza doar 12 secții de votare. Această reacție contrastează puternic cu tăcerea manifestată anterior, dar și cu realitatea recentă: la alegerile prezidențiale din Rusia din 17 martie 2024, în regiune au fost deschise [doar 6 secții de votare](#), considerate suficiente, la care și-au exercitat dreptul de vot 46.179 de cetățeni ruși din regiunea Transnistreană, deși numărul total al celor care dețin cetățenia Federației Ruse este estimat la peste 220.000.

V. Decizia privind secțiile de votare pentru cetățenii din stânga Nistrului la alegerile parlamentare din 2025

La 24 august 2025, Comisia Electorală Centrală (CEC) a adoptat Hotărârea privind organizarea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile aflate în stânga Nistrului, teritoriu care nu se află sub controlul autorităților constituționale, pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.

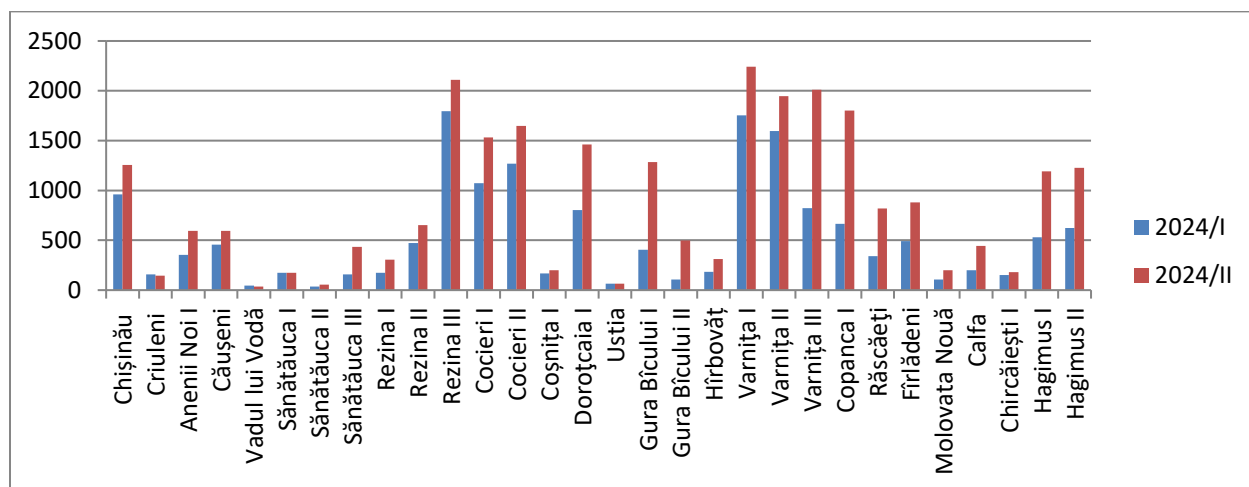
În conformitate cu art. 40 alin. (1)-(3) din Codul electoral, CEC a fundamentat decizia pe mai multe criterii:

- datele din Registrul de Stat al Alegătorilor, potrivit cărora în localitățile din stânga Nistrului sunt înregistrați 278.777 alegători;
- dinamica participării alegătorilor la ultimele trei scrutine (vezi Figura 2);
- propunerile și evaluările instituțiilor responsabile de implementarea politicii de reintegrare și securitate.

Dat fiind că problemele de integritate și securitate electorală au fost considerate prioritare, a fost constituit un grup de lucru interinstituțional format din: CEC, Serviciul de Informații și Securitate (SIS), Biroul politici de reintegrare al Cancelariei de Stat, Inspectoratul General al Poliției (IGP), Ministerul Afacerilor Interne (MAI) și Consiliul Suprem de Securitate (CSS). Scopul acestui grup a fost identificarea soluțiilor optime pentru garantarea exercitării dreptului la vot de către cetățenii Republicii Moldova domiciliați în stânga Nistrului.

Pe 13 august 2025, CEC a transmis un demers către instituțiile membre ale grupului de lucru, argumentând necesitatea organizării a 19 secții de votare, pe baza participării înregistrate la ultimele trei scrutine. Relevant în acest sens este scrutinul prezidențial din 2024, care a demonstrat că în o treime din cele 30 de secții de votare deschise participarea a fost foarte scăzută (vezi Figura 3).

Figura 3. Numărul alegătorilor din stânga Nistrului care au participat la alegerile prezidențiale din 2024

Pozițiile instituțiilor participante în grupul de lucru

- IGP a propus constituirea secțiilor exclusiv în localitățile situate în perimetrul Zonei de Securitate, aflate sub controlul statului, pentru a putea asigura în mod eficient măsurile de ordine publică.
- SIS, în baza atribuțiilor de prevenire a amenințărilor la adresa securității statului, a semnalat riscuri majore și a recomandat organizarea a doar 8 secții de votare.
- Biroul politici de reintegrare a subliniat deteriorarea situației de securitate din Zona de Securitate și regiunea transnistreană, precum și tentativele unor factori externi de a utiliza regiunea pentru destabilizarea Republicii Moldova. Din această perspectivă, instituția a recomandat ca numărul secțiilor de votare să fie stabilit în funcție de analiza de risc efectuată de instituțiile responsabile și de capacitatea lor de a garanta securitatea și integritatea procesului electoral.

Decizia finală a CEC

În lumina acestor argumente și după consultarea instituțiilor din grupul interinstituțional, CEC a decis organizarea a 12 secții de votare destinate alegătorilor domiciliați în stânga Nistrului pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.

VI. Criticile în adresa al CEC privind organizarea a 12 secții de votare pentru transnistreni

Decizia CEC de a organiza **12 secții de votare** pentru alegătorii domiciliați în stânga Nistrului a generat un val de critici și proteste, venite atât din partea partidelor de opoziție, cât și din partea observatorilor societății civile.

A. Opoziția politică – „Mai multe secții de votare pentru regiunea Transnistreană”

Igor Dodon, liderul principalului partid de opoziție – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) – a organizat [un protest la sediul CEC](#), acuzând guvernarea de „uzurpare a puterii de stat”. Argumentul central al opoziției a fost că decizia CEC ar fi încălcat principiul egalității în drepturi al tuturor alegătorilor:

„Orice cetățean al Republicii Moldova, oriunde s-ar afla el – la Vulcănești, la Bălți sau la Briceni, la Drochia sau la Edineț, în Italia sau în Federația Rusă, la Tiraspol sau Leușeni – este în drepturi egale, garantate de Constituția Republicii Moldova. (...) Cum pot fi deschise doar 10 secții de votare pentru cei din partea stângă a Nistrului, unde trăiesc peste 275.000 de oameni cu drept de vot? În același timp, se deschid 80 de secții de votare în Italia, unde sunt mai puțini oameni cu drept de vot decât în Transnistria”.

Această critică ignoră însă câteva realități esențiale: în state precum Italia sau alte destinații ale diasporei, [participarea electorală a fost constant în creștere](#), iar densitatea alegătorilor per secție a fost de cel puțin două ori mai mare decât în secțiile destinate alegătorilor din regiunea transnistreană. În plus, se face abstracție de faptul că teritoriul din stânga Nistrului nu se află sub control constituțional, iar concurenții electorali nu au acces la alegători, ceea ce contravine standardelor stabilite în Documentul reuniunii de la Copenhaga.

B. Misiunea Promo-Lex – „Micșorarea nu e pe deplin justificată”

Misiunea Promo-Lex de monitorizare a alegerilor a exprimat, în [Raportul nr. 2](#) (pag. 20–22), dezacordul față de reducerea numărului secțiilor de votare de la 30 (în 2024) la 12 (în 2025). Observatorii au recunoscut necesitatea măsurilor de securitate, dar au considerat că argumentul participării reduse nu justifică diminuarea atât de drastică a numărului de secții:

„Cu referire la numărul de secții organizate pentru alegerile parlamentare din 2025, MO Promo-LEX consideră că, reieșind doar din dinamica participării de la ultimele trei scrutine, micșorarea de circa trei ori a numărului de secții pare să nu fie justificată. Pornind de la argumentele invocate de autorități, pe lângă aplicarea criteriilor legale, la baza deciziei CEC ar sta, în special, raționamente de ordin securitate și integritate a procesului de vot.”

Astfel, poziția observatorilor se înscrie într-o critică moderată: ei acceptă existența riscurilor de securitate, dar consideră că scăderea numărului secțiilor de votare a fost disproporționată în raport cu datele statistice ale participării.

VIII. Concluzii

A. Lipsa unui cadru internațional standardizat.

Nu există norme sau standarde internaționale consacrate privind organizarea secțiilor de votare pentru cetățenii unui stat domiciliați pe un teritoriu controlat de o administrație neconstituțională, nerecunoscută și susținută de un alt stat. Republica Moldova se află astfel într-o situație fără precedent, în care este obligată să își adapteze constant soluțiile.

B. Un experiment electoral unic, dar sinuos.

Prin inițiativa CEC din 1994, Republica Moldova a creat primul precedent internațional în organizarea votării pentru cetățenii aflați sub controlul unei administrații neconstituționale. În cei peste 30 de ani scurși de atunci, acest „experiment electoral” a avut o evoluție sinuoasă, influențată de factori interni (schimbări politice, strategii de guvernare) și externi (presiuni regionale, influența Federației Ruse, riscuri de securitate).

C. Diferențierea criteriilor de organizare a secțiilor de votare.

Criteriile de organizare a secțiilor de votare diferă în funcție de categoria alegătorilor pentru care sunt deschise aceste secții:

- **Cetățeni domiciliați pe teritoriul controlat de organele constituționale** – criteriile sunt clare, precise și stabilite fără echivoc de legislația electorală;
- **Cetățeni aflați în străinătate** – criteriile sunt stabilite de legislația națională, dar depind de participarea la scrutinele precedente și de acordul statelor gazdă (Exemplul Cehiei care nu permite deschiderea secțiilor de votare în afara misiunilor diplomatice și Canada care permite secții doar pentru circumscripția națională nu și pentru cele uninominale);
- **Cetățeni domiciliați pe teritoriul controlat de o administrație neconstituțională** – criteriile legale sunt însoțite de condiționalități suplimentare din perspectiva informării corecte a cetățenilor aflați sub o administrație neconstituțională, de posibilitatea concurenților electorali de a comunica cu alegătorii din teritoriul menționat, dar mai ales din perspectiva securității naționale.

D. Consultarea instituțională ca fundament decizional.

Hotărârea CEC de a organiza 12 secții de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului la alegerile din 28 septembrie 2025 a fost rezultatul unui proces de consultare amplu, care a implicat atât organizații ale societății civile, cât și instituții cheie din cadrul grupului interinstituțional responsabil de securitate și reintegrare.

E. Critica inevitabilă a deciziilor.

Într-o societate divizată politic și social, orice decizie a CEC privind numărul secțiilor de votare pentru transnistreni este inevitabil supusă criticilor. O parte va invoca insuficiența secțiilor, în timp ce alți actori vor denunța riscurile și costurile unei organizări prea largi. În ambele cazuri, se ignoră faptul că concurenții electorali nu au acces la alegătorii din regiune și nu pot desfășura campanie electorală în condiții de echitate.

F. Preeminența cadrului legal.

CEC și-a fundamentat decizia finală pe prevederile Codului Electoral. În special:

- **Articolul 28**, care impune cooperarea CEC cu alte 16 entități (MAI, MAE, SIS, Biroul politici de reintegrare etc.) în procesul de organizare a alegerilor;
- **Articolul 25 lit. o)** din Codul Electoral nr. 325/2022, care obligă CEC să efectueze analize postelectorale, să analizeze fraudele electorale, inclusiv cele presupuse și să întreprindă măsuri pentru prevenirea și/sau înlăturarea acestora.

G. Concluzia generală.

Cazul regiunii Transnistrene demonstrează că organizarea votării pe teritorii aflate sub administrației neconstituționale nu poate fi tratată doar ca o problemă electorală. Ea se află la intersecția dintre drepturile cetățenești, securitatea națională și politica externă. Din acest motiv, deciziile CEC trebuie analizate nu doar prin prisma criteriilor statistice de participare, ci și a riscurilor strategice pentru stat.